

Interkulturel didaktik

Den mangfoldige folkeskole – det mangfoldige klasserum

Dagen i dag

- **Velkommen**
- **Multicultural education**
 - Banks & Banks, Banks og Gorski
- **Interkulturel pædagogik og -didaktik**
 - Kritisk farvebevidst pædagogik
 - Interkulturel didaktik
- **Refleksion fremadrettet**
- **Tak for i dag**

Hvem er jeg?

- Folkeskolelærer
- Lektor på UCN (2015-)
 - Act2learn Pædagogik og Læring
 - Læreruddannelsen
- Min uddannelsesmæssige og erhvervsmæssige baggrund og faglige optagethed retter sig særligt mod:
 - andetsprogstilegnelse, multikulturel undervisning og læsevejledning i grundskolen.

Multicultural education

Interkulturel pædagogik

Multicultural education er:

Professor James A. Banks and Professor Cherry A. McGee Banks, University of Washington

- Ifølge Banks and Banks (1995):
 - *“Multicultural education as a field of study is designed to increase educational equity for all students”.*
- Ifølge James A. Banks (1997):
 - *“Multicultural education is an idea, an educational reform movement, and a process”.*

Multicultural education er:

Teacher, lector (Culture and equity in teacher education)

- Ifølge Paul Gorski (2010):
 - *"Multicultural education is a progressive approach to transforming education that holistically critiques and responds to discriminatory policies and practices in education"*

Multicultural education - mål

- Creating a safe, accepting, and successful learning environment for all
- Increasing awareness of global issues
- Strengthening cultural consciousness
- Strengthening intercultural awareness
- Teaching students that there are multiple historical perspectives
- Encouraging critical thinking
- Preventing prejudice and discrimination

Oversat

- At skabe et sikkert, accepterende og vellykket læringsmiljø for alle
- Øget bevidsthed om globale problemer
- Styrkelse af kulturel bevidsthed
- Styrkelse af interkulturel bevidsthed
- At lære eleverne, at der er flere historiske perspektiver
- Opmuntre til kritisk tænkning
- Forebyggelse af fordomme og diskrimination

Interkulturel pædagogik

Ulige deltagelsesmuligheder i skolen

Skolen som sorteringsmaskine – Laila Colding Lagermann (2014)

- Skolen er ikke blot en fællesskabsmotor, et nationalt samlingspunkt.
- Skolen in- og ekskluderer blandt dem, der går i skole.
- Skolen reproducerer visse elevers samfundsmæssige marginale positioner og dermed social ulighed.

Kritisk farvebevidst pædagogik (Laila Colding Lagermann)

- I Danmark baserer vi skole og uddannelse ud fra en idé om lighed for alle. I praksis er idealet om lighed dog ikke helt uproblematisk, fordi der med lighedstanken løber det, der i forskningen betegnes som *en underliggende farveblindhed*.
- Farveblindhed – uanset de velmenende intentioner forbundet hermed – henviser til en mere eller mindre bevidst ignorering af at se forskel ud fra en forestilling om, at det at være hvid, sort eller brun ikke har nogen betydning for et individs eller en gruppes placering i samfundet.

Gode intentioner er altså ikke nok

- *En kritisk farvebevidst pædagogik* eliminerer farveblindheden, fordi de professionelle med denne tilgang anerkender, at de institutionelle og samfundsmæssige strukturer giver nogle børn en fordel i uddannelsessystemet og i samfundet, mens andre børn allerede fra begyndelsen er ladet bagud på point. Når lærere har denne bevidsthed med sig, samtidig med at de forholder sig kritisk til, at det er sådan, så kan de nuancere og på sigt bryde med dette billede.

Kritisk farvebevidst pædagogik

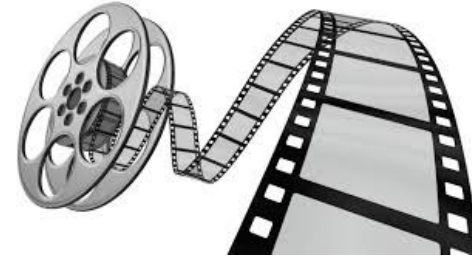
Farvebevidsthed

- ✓ At vi er bevidst om, at vi som lærer og pædagog i skolen har og skaber bestemte billeder af "den ideelle elev", og at social klasse, køn og racemæssige forestillinger og forståelser af "det ideelle" farver disse billeder.
- ✓ At vi er bevidst om og anerkender, at social ulighed findes, og at hår- og hudfarve, herunder etnicitet, nationalitet og religiøse tilhørsforhold, har afgørende betydning både i og uden for skolen – og det påvirker børns selvforståelse.
- ✓ Vi kan ikke aflyse disse kategoriseringer ved farveblindt at lade som om, de ikke findes og ikke har betydning for børnene og i deres liv.

Kritisk

- ✓ at forholde sig kritisk til ovenstående viden betyder, at vi omvendt ikke må gøre elevernes minoritetsetniske baggrund - den første, eneste og endegyldige forklaring på deres personlighed og adfærd.

Film

Kritisk farvebevidst pædagogik

- <https://www.filmkompagniet.dk/kritisk-farvebevidst-pdagogik-2>
- **Refleksion rundt om bordene**
 - Hvad lægger I mærke til?
 - Hvad inspirer jer
 - Hvad udfordrer jer?

Opsamling omkring bordene – tre pointer fra hvert bord, som deles i plenum 😊.

KRITISK FARVEBEVIDST PÆDAGOGIK

PLADS TIL FORSKELLIGHED

- Farvel til farveblindheden
- Anerkend at social ulighed findes - også ift. elevernes hår- og hudfarve
- Se undervisning som spejle: dvs. når eleverne kan se sig selv og deres liv afspejlet i undervisningen (selvværdsopbyggende) og som vinduer: dvs. når eleverne gennem undervisningen ser ind i andre menneskers liv, hvis liv er forskellige fra deres eget (empatiopbyggende)

UDFORDRING:
Monokulturel- og one-size-fits-all-undervisning

POSITIVE OG HØJE FORVENTNINGER

- Farvel til forventningsfattigdom
- Hæv barren; forventninger fungerer som selvopfyldende profetier og læreres forventninger til deres elevers præstationer har afgørende betydning for, hvordan eleverne klarer sig
- Tillid til at *alle* børn har et lærings- og udviklingspotentiale

UDFORDRING:
Forventningsfattigdom til minoritetsetniske elever

PÅSKØN ELEVPERSEKTIVER

- Se det enkelte barn som et unikt individ
- Situationsforklar fremfor at kategoriforklare; lyt til og observér barnet
- Anerkend børnenes "stemmer" i din tilrettelæggelse af undervisningen; det er afgørende for elevernes motivation

UDFORDRING:
Generalisering af elevens problematiske adfærd/personlighed som koblet til elevens minoritetsetniske status

Interkulturel pædagogik og didaktik

Organisering af undervisning for alle skolens elever

Interkulturel pædagogik

Hvorfor egentlig:

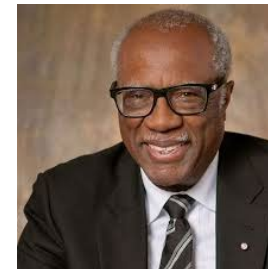
- Fordi at vi ikke længere kan afgrænse en befolkningsgruppe til ét folk.
- Verden og det nationale har været under forandring, hvilket betyder, at også pædagogikken i uddannelsesmæssige sammenhænge skal gentænkes.
- En interkulturel dimension er med bl.a. Christian Horst´ ord en nødvendighed
 - Lige deltagelsesmuligheder for alle elever

Interkulturel pædagogik

- Interkulturel pædagogik er ikke et kompensatorisk begreb.
- Det skal ikke ses som en pædagogik, der er tilstede og opstået, fordi nogle etniske elever har udfordringer eller problemer.
- Pædagogikken er opstået grundet et ændret heterogent befolkningsgrundlag.

M. Buchardt & L. Fabrin "Interkulturel didaktik"

Interkulturel pædagogik er en proces

James Banks:

- Han anvender begrebet "multikulturel education" og iflg. Banks, skal denne pædagogik fylde de institutionelle kontekster.
 - Ikke bare i et fag men som grundlag for grundskolen og uddannelserne.
- I Banks' forståelse af den interkulturelle pædagogik, så skal egen viden decentreres.
 - Med det mener han, at man som bl.a. lærer og pædagog skal kikke lidt ud over egen navle.
 - At man bliver nødt til at inddrage de kulturer, der er i spil rundt omkring én og blandt de mennesker, som man omgås.

Fortsat...

- Det kræver ifølge Banks, at man er villig til også at se på egen kulturelle baggrund - viden.
 - Viden er situeret – det vil sige, at den viden, vi kender, er en del af vores kultur.
- En del af vores kulturhistoriske kontekst.
 - Og det kan være svært – for egen kulturhistoriske kontekst er jo det, vi anser som normen.
 - Sådan vil det altid være.

At forandre undervisningen i interkulturel retning

Interkulturel didaktik en definition

- **Didaktikken** definerer forholdet mellem skolens fag og indhold.
 - I didaktikken er det bl.a. lærerens opgave at finde et passende indhold til netop egen elevgruppe.
- *Det interkulturelle peger henimod de processer, der er og opstår mellem relationerne.*
- **Interkulturelle** er og opstår mellem alle relationer.
 - Ikke kun særlige etniciteter.
 - Men blandt majoritets- og minoritetsgrupper.
 - Dvs. interkulturel didaktik er ikke kun for flersprogede elever.

Curriculumorienteret redskab til planlægningen af undervisningen

- James A. Banks har lavet en taksonomi, der kan hjælpe læreren til refleksion over systematisk opbygning af undervisning i en interkulturel pædagogisk retning.
- Banks taksonomi:
 - Bevidsthed om, hvilket niveau undervisningen reelt befinder sig på.
 - Er min undervisning reelt grundlagt ud fra et interkulturelt perspektiv?
- Det taksonomiske skal opfattes som et kontinuum, hvor man bevæger sig til og fra de forskellige niveauer.

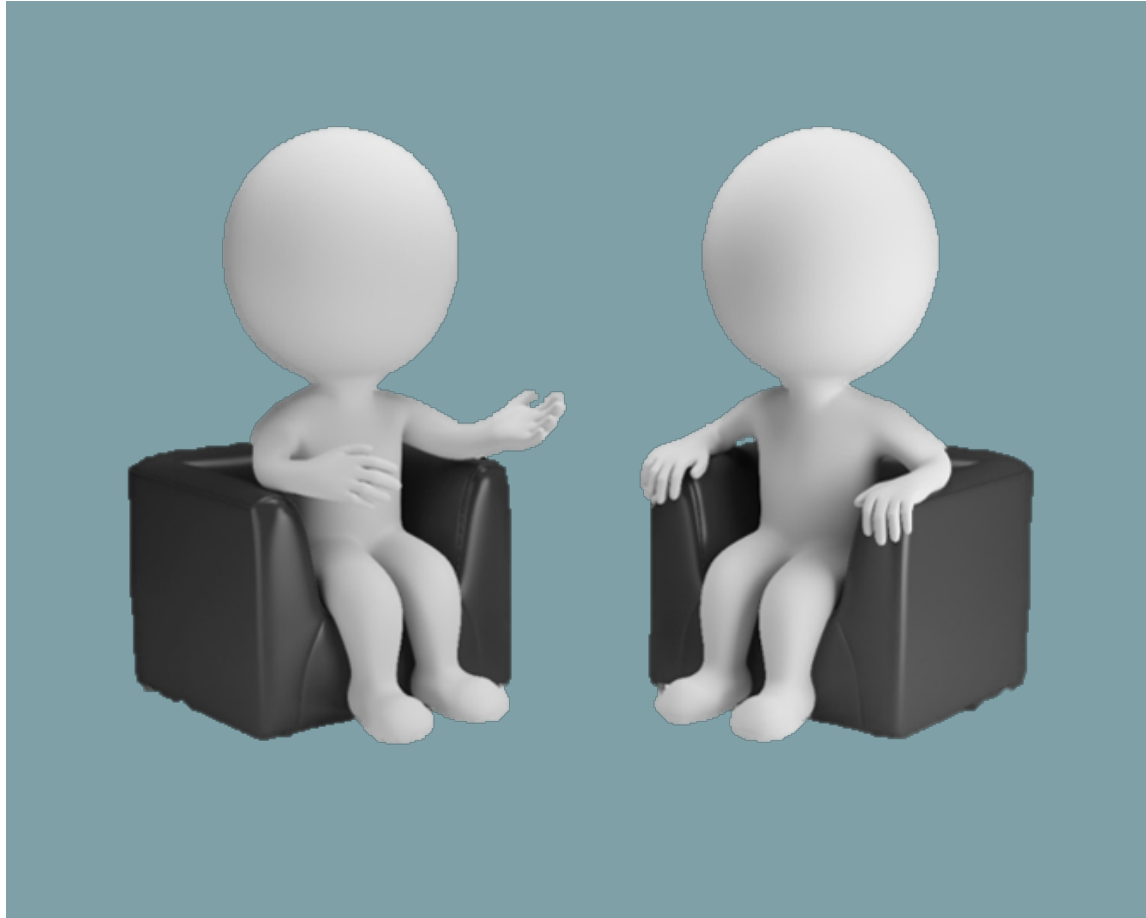
Banks taksonomi – interkulturel didaktik

1. *Den kontributive* tilgang – læseplan uændret; tilføjes nogle elementer med fokus på fx ”andre” kulturers positive bidrag til vestlige kulturer.
2. *Den additive* tilgang – læseplanen stadig uændret; tilføjes nogle elementer, der kan have relevans for flersprogede elever.
3. *Den forandrende* tilgang – undervisningen lægger vægt på elevernes undersøgelse af forskellige problemstillinger ud fra mange synsvinkler.
4. *Handlingsniveau* – stedet for social handling; eleverne arbejder direkte med sociale problemstillinger osv.

Den kontributive tilgang

Denne tilgang afspejler den mindste grad af involvering i en interkulturel undervisningstilgang.

- Læreren vælger elementer og aktiviteter, der skal sætte fokus på "andre" kulturers eller etniske gruppers positive bidrag og indflydelse på vestlig kultur i form af højtider (fx kinesisk nytår - fyrværkeri), helte (fx Aladdin), madvaner (fx krydderier), mode, design og indretning (arabisk geometri).
- Ifølge Banks er tiltag på dette niveau den mest udbredte i undervisningen - hvor læreren forsøger at integrere "andre" verdener i læseplanen.
- Dvs. læseplanen bevares, men tilføjes "etniske elementer", og disse elementer udvælges ud fra et mainstreamperspektiv som iflg. J. A. Banks tager udgangspunkt i hvide, angelsaksiske protestantere ståsted.

Gå en tur sammen i små grupper og tal om, hvordan I inddrager elementer eller aktiviteter i et forløb, som sætter fokus andre kulturers positive bidrag til fx madvaner i Danmark – det kan være i jeres egne klasser eller på jeres skole?

Den additive tilgang

Dette niveau indebærer, at den eksisterende læseplan tilføjes temaer, indhold og perspektiver, der kan tænkes at have relevans for minoritetsgrupper.

- Der er stadig ikke tale om, at den eksisterende monokulturelle læseplan ændres på nogen grundlæggende måde. Dvs. undervisningens mål forbliver de samme.
- Niveauet omfatter eksempelvis undervisning, hvor eleverne læser bogen "Alt falder fra hinanden" af den afrikanske forfatter Chinua Achebe eller digte skrevet af fx Yahya Hassan (som har arabiske rødder).
 - Yahya Hassan stemme fx kan således siges at være repræsenteret i læseplanen, men optræder som et isoleret eksempel på et menneske, der lever et svært liv.
- Dvs. i den additive tilgang tilføjes stemmer fra "andre verdener", men undervisningen lægger ikke vægt på at sætte disse stemmer om fx fattigdom eller racisme ind i nogen større samfundsmæssig sammenhæng, hvor eleverne opfordres til at diskutere årsager og virkninger i et bredere perspektiv.

Den forandrende tilgang

Denne tilgang indebærer undervisningstiltag, der omstrukturerer den eksisterende læreplan.

- Med den forandrende tilgang lægges der i undervisningen vægt på elevernes undersøgelse af forskellige problemstillinger fra mange forskellige synsvinkler, inklusive et mainstreamperspektiv.
- På dette niveau kunne undervisningen tage udgangspunkt i en række forskellige tekster skrevet i forskellige genrer om et emne, fx om "kroppen" som vi så i 8. klasse på Grønnevang skole i Hillerød.
- Undervisningen vil herefter behandle teksterne som en samling forskellige perspektiver på emnet og på den måde anskueliggøre en mere mangfoldig verden, end der lægges op til i dansk læseplan i fx dansk eller et andet fag.

Eksempel (Kultur i kulturfagene En interkulturel og transnational læreplan i klasserummet? Et aktionsforskningsprojekt Buchardt, Mette; Fabrin, Liv, 2009)

Historieundervisning 6. klasseset; emne "Det islamiske rige".

Lærebogsmateriale til forløbet: Claus Buttenschøn: *Ind i Historien, 6. klasse*, København: Alinea 2005.

<p>1. modul: Oprindelse og historie</p>	<p>Introduktion: Islam i Europas middelalder eller Historiens begyndelse for islam. Eleverne læser <i>Ind i Historien</i>, side 88-93 <i>Ordforklaringer: Kalif, Sultan, Imam, Dynasti</i></p> <p>Tidslinjearbejde (lærer og klasse). En række nedslagspunkter med relation til det læste udleveres til eleverne. De skal i mindre grupper beslutte, hvor de skal placeres på tidslinjen. Vi gennemgår det i fællesskab.</p> <p>Eleverne læser historien på side 94-97.</p> <p>Konkret gennemgang af det islamiske riges historie i store træk; til og med det osmanniske rige ved hjælp af tidslinjen (v. læreren).</p> <p>Lektie til i morgen: Læs side 98-103.</p>
<p>2. modul: Indflydelse og påvirkning</p>	<p>Det islamiske riges indflydelse på Europa og verden.</p> <p>Højtlesning af side 98 og 103 (fælles).</p> <p>Eleverne skriver ½-1 side om, hvilken indflydelse og betydning islam har haft for den arabiske verden og resten af verden.</p>

	<p>Læreroplæg og diskussion:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Orientalisme (læreren læser en historie fra <i>Tusind og én nat</i> højt). - Vores opfattelse af den arabiske verden; hvordan og hvorfor vi forstår den arabiske verden. - Kan man tale om en samlet islamisk verden, eller er det en europæisk fejlslutning? Til sammenligning kan man da snakke om den kristne eller buddhistiske verden? - Diskussion og debat omkring emnet. Kan eleverne selv give eksempler på den opfattelse?
<p>3. modul: Samtid, fremtid og hvordan vi opfatter hinanden imellem de to</p>	<p>Europa og islam</p> <p>PowerPoint-oplæg (v. læreren):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Trosretninger i Europa (historisk og nutidigt). - Kan man se det islamiske rige på dets egne præmisser, eller vil det uhjælpeligt blive i relation til Europa? Giver det mening at prøve at se det på dets egne præmisser? - Kildekritik: Hvem skriver vores historie og vores opfattelse af islam og den arabiske verden? - Mangfoldighed og tolerance; vi har gjort det før, lad os gøre det igen! Tyrkiet og Europa; religion eller politik? <p>Spørgsmål og debat omkring emnet.</p> <p>De fem ovenstående punkter skal opfattes som lukkede temaer. De forklares, gennemgås og diskuteres ét ad gangen.</p>

Lærerens overordnede overvejelser i forløbsbeskrivelsen

Den overordnede tanke bag mine forløb i aktionsforskningsprojektet var at gentænke curriculum i et transnationalt og interkulturelt lys. Jeg ville bruge eksisterende undervisningsmaterialer i sammenhæng med mine dannelsesvisioner for eleverne. Desuden skulle alle elever kunne deltage i undervisningen på lige vilkår mere eller mindre uafhængigt af deres baggrunde.

Mine dannelsesvisioner er, at eleverne skal indføres i en verden, der er større end deres egen. De skal lære at se sig selv og deres omverden i en relativ kontekst. En kontekst, hvor tingene er omskiftelige og afhængige af den optik, der betragter.

Det betød for forløbene, at jeg ville tage kendte temaer som middelalderen og belyse den ud fra den islamiske verden og den europæiske opfattelse af den. Eller at vi beskæftigede os med migration med blik for, at vi alle, uanset hvem vi er, og hvor vi kommer fra, har en migrationsbaggrund. Dette ville jeg gøre for bl.a. at involvere de elever, der af den ene eller anden årsag ikke byder ind i historieundervisningen.

https://vbn.aau.dk/files/206689465/Buchardt_Fabrin_ed_Kultur_i_kulturfagene_Et_aktionsforskningsprojekt.pdf

Handlingsniveau

Den fjerde tilgang og det fjerde niveau betegner James A. Banks som stedet for social handling.

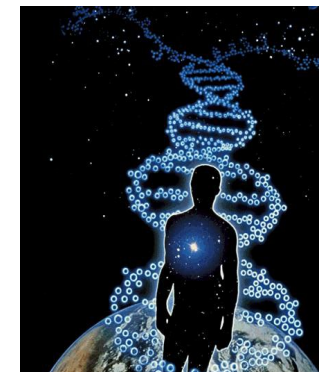
- Undervisning, der opererer på dette niveau, har fokus rettet mod at lade eleverne arbejde direkte med sociale problemstillinger.
- Det sker eksempelvis først gennem læsning af litteratur (bredt forstået), hvor problem- stillingerne bearbejdes fra forskellige synsvinkler, dernæst opfordres eleverne til at diskutere og bruge den nye viden aktivt ift. deres egne omgivelser, skolen eller lokalmiljøet.
 - Det kunne fx udmønte sig i læserbreve til aviser, podcast, elevudformede antimobningsprojekter eller forskellige former for politisk arbejde.

Kan I omkring bordene kommer i tanke om emner, som I har arbejdet med på dette niveau eller som I kunne forstille jer var gode emner på *handlingsniveauet*?

Would you dare to question who you really are?

Formulér et interkulturelt læringsmål og en arbejdsopgave (til jeres elever), som knytter sig til filmen.

- I vælger selv fag og klassetrin.
 - Arbejdsopgave skal tale ind i interkulturel didaktik med udgangspunkt i ét af Banks taksonomiske niveauer).
-
- https://www.youtube.com/watch?v=tyaEQEmt5ls&list=PLy5l87Ns1EOk6xfi35v_FQGuQj6d2Knf4

Inspiration til videre læsning

"Multikulturel litteratur – Kulturel ansvarlig didaktik i danskfaget" af Nadia Mansour (2024)

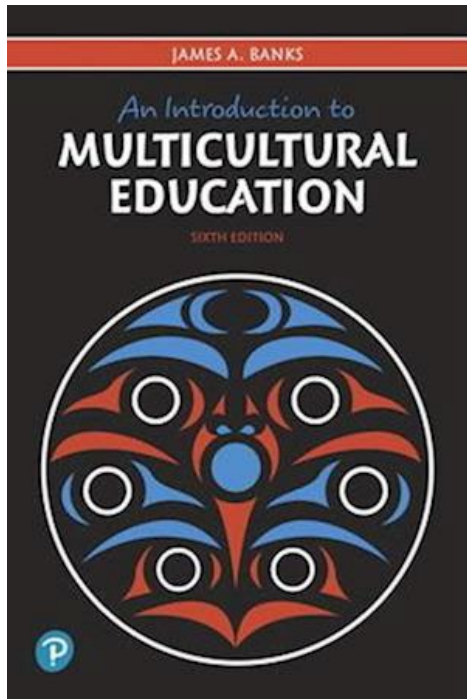

"Interkulturel didaktik. Introduktion til teorier og tilgange" af Mette Buchardt og Liv Fabrin (2019)

Mere inspiration

"An Introduction to Multicultural Education", Af James Banks (2018)

"Interkulturel didaktik" Af Morten Meisner, Tine Brøndum og Peter Hobel (2020)

Når vi arbejder interkulturelt med fokus på eleverne, skal vi være opmærksom på, at vi ikke -

tilskriver identiteter – som læreren i forløbet om samtidskunst, der tilskriver en elev en bestemt flerkulturel identitet (dansk/pakistant), da hun hjælper eleven med at besvare en opgave, hvor eleven skal definere sin egen kulturelle selvopfattelse. Eleven forstår ikke, hvad læreren mener (hun føler sig som gæst i Pakistan).

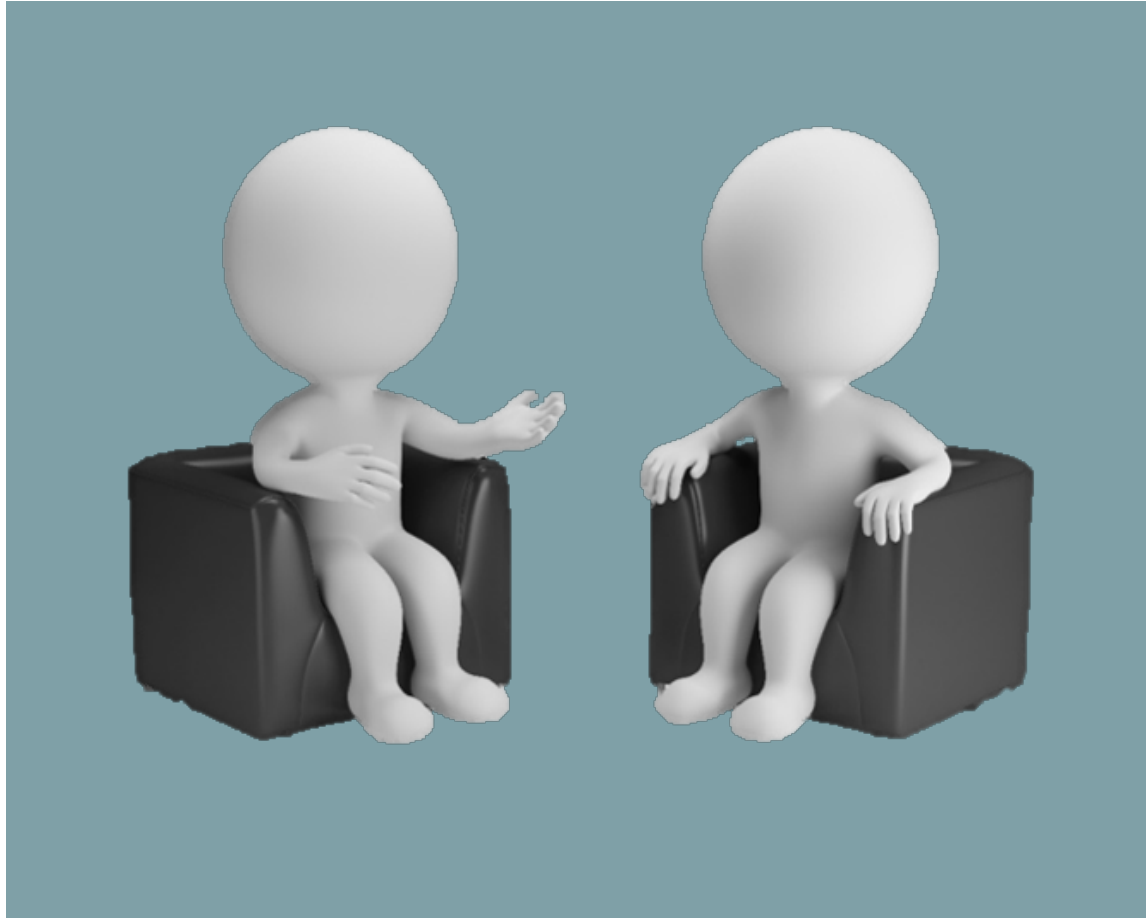
betragter elever som kulturelle eksperter – som en lærer i religion i 3. klasse, der inddeler eleverne i grupper således, at der er ”eksperter” i henholdsvis kristendom og islam repræsenteret i hver gruppe. I forløbet viser det sig snart, at en del elever har meget lidt faktisk viden at byde på om den religion, de skal repræsentere.

Gør jer erfaringer – og mød eleverne der, hvor de er.

Interkulturel didaktik - afrunding

- Hvis didaktikken - læringsmiljøet er afvisende eller negligerende i forhold til flersprogede elevers baggrund, knækkes let det kognitive mod, som er nødvendigt i mødet med livets udfordringer. På samme måde berøres selvforståelsen, hvis man altid ser sig selv, sin kulturelle gruppe og kulturelle baggrund italesat som et socialt (og sprogligt) problem.
- Det er svært at lære fra mennesker og omgivelser, der nedvurderer ens egen kulturelle baggrund eller bare ser den som uanvendelig – en uoverstigelig ”os-dem” barriere vokser op.
- Omvendt sker læring hurtigere, hvis man mødes positivt og med accept samtidig med, at der er plads til ens sprog og kulturelle baggrund i læringsmiljøet.

Hvordan kan ovenstående viden – (eller dele af denne viden) tænkes ind hos dig i et kommende forløb i din klasse; i jeres team eller på jeres skole?

Spørgsmål og/eller kommentarer?

Feedback til dagens forløb og emne

- Eventuelle spørgsmål?
- Feedback: "To stjerner og et ønske" på Post-it

